

Борисов Назарій Павлович

студент гр. ФФзм-21, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Коваль С. Л.

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ У ДОХОДАХ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасна бюджетна політика України спрямована на активізацію процесів підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів. Її реалізація спрямована на розширення джерел та зміцнення доходної бази місцевих бюджетів, оскільки лише при наявності достатнього обсягу фінансових ресурсів органи місцевої влади матимуть можливість виконувати їх функції і повноваження, котрі останніми роками суттєво розширилися.

Відповідно до Бюджетного кодексу України «доходи бюджетів класифікують на: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти» [1]. Аналіз динаміки та структури доходів місцевих бюджетів України за 2018–2021 рр. представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка, склад і структура доходів місцевих бюджетів України у 2018–2021 рр.

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.	
	млрд грн	питома вага, %	млрд грн	питома вага, %	млрд грн	питома вага, %	млрд грн	питома вага, %
Податкові надходження	232,6	41,4	270,5	48,3	285,6	60,6	346,7	59,7
Неподаткові надходження	28,0	5,0	26,1	4,7	21,5	4,6	27,2	4,7
Доходи від операцій з капіталом	2,1	0,4	2,9	0,5	3,5	0,7	3,5	0,6
Цільові фонди	0,8	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1
Офіційні трансферти	298,9	53,1	260,4	46,5	160,3	34,0	202,7	34,9
Всього доходів	562,4	100,0	560,5	100,0	471,5	100,0	580,7	100,0

Джерело: складено та розраховано автором за даними [2]

Аналіз показників наведених у табл. 1 свідчить, що у доходах місцевих бюджетів України впродовж 2018-2021 рр. найбільшою питомою вагою та зростанням як абсолютних, так і відносних показників вирізнялись податкові надходження. Так, у процесі дослідження їх динаміки виявлено тенденцію до зростання їх обсягу та частки у загальному обсязі доходів: від 232,6 млрд грн (або 41,4%) у 2018 р. до 346,7 млрд грн (або 59,7%) у 2021 р.

На другому місці серед доходів місцевих бюджетів за питомою вагою – офіційні трансферти, їх частка становила відповідно 53,1% у 2018 р.; 46,5% у 2019 р.; 34,0% у 2020 р.; 37,9% у 2021 р. (табл. 1). Як бачимо, у 2018–2020 рр. відбулось зниження їх частки: від 53,1% у 2018 р. до рівня 34,0%. у 2020 р.

На третьому місці за питомою вагою – неподаткові доходи, їх питома вага коливалася від 4,6% до 5,0%. Найменшою питомою вагою у доходах місцевих бюджетів вирізняються доходи від операцій з капіталом (0,4–0,7%).

Війна, яка розпочалася 24 лютого 2022 р., спричинила фінансові дисбаланси і у сфері місцевих фінансів, негативно вплинула на формування доходів бюджету. В межах країни відбулися зміни ділової активності по регіонах, що спричинило зниження доходів в областях у яких ведуться або велися бойові дії та приріст в областях, де прибула значна кількість внутрішньо переміщених осіб, куди перемістився бізнес [3].

Відміна акцизного податку на пальне зумовила втрату цього виду надходжень (у вересні відновлено сплату даного податку).

Значні втрати спостерігаються по платі за землю, зумовлені змінами до податкового законодавства відповідно до яких «на період з березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком в якому припинено або скасовано воєнний стан, не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата) на територіях, де ведуться (велися) бойові дії» [4].

Обсяги надходження податку з доходів фізичних осіб характеризуються приростом (+41,1% або +7,1 млрд грн у порівнянні із серпнем 2021 р.), що пояснюється підвищенням грошових виплат військовослужбовцям, чисельність яких значно зросла.

Повномасштабні військові дії на території України показали стійкість місцевого самоврядування, яке здатне гідно протистояти росії та будь-яким іншим викликам, у тому числі і фінансовим. Органи місцевої влади з початку вторгнення росії активно підтримали діяльність підрозділів територіальної оборони, надавали і продовжують надавати матеріально-технічну допомогу ЗСУ, залучають допомогу іноземних партнерів. При цьому місцеві органи влади забезпечили фінансування усіх сфер життя громадян на місцевому рівні та продовжували надавати послуги на високому рівні (підтримка внутрішньо переміщених осіб, сприяння релокованому бізнесу, організація укриттів). Виконання всіх цих завдань стало можливим завдяки наявним фінансовим ресурсам, у першу чергу місцевим бюджетам.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний Кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-17 (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
2. Бюджет для громадян: Місцеві бюджети. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>
3. Онищу І. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 8 місяців 2022 року. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15570>
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. №2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.